

Hegedűs Imre János

Családi kör

– Idill Bécsben –

– Nem megyünk messze – mondta Ékes Ferenc, a családfő. – Legyünk macskaugrásnyira a szülőföldtől, akkor nem érezzük annyira az idegenséget, nem kínoz a honvágy.

Ezért telepedett le a család Bécsben. Még a városnegyed neve is otthonosan hangzott a fülüknek: Favoriten.

– Hát ezt nagyon ismerjük! Favorit! Favorizare! Azt jelenti, előny. Előnyös! Előnyben részesítenek. Favorizálnak!

Volt alkalmuk tapasztalni otthon, mekkora előnyben részesültek azok, akik a Kárpátok túlsó oldaláról özönlöttek át a szülőföldjükre. Lezárt városokba csak ők tehették be a lábukat, azonnal lakást kaptak, s pöffeszkedtek a hivatalokban, mint hosszúnyakú gúnárok az aprómajorság között.

Divatos lett a szó, mindenki használta, ezt is, azt is favorizálják, bezzeg minket nem favorizál senki, meg kell elégedni a maradékkal, a morzsával, a resztlivel.

Gyakran folyt ilyen s ehhez hasonló beszélgetés a családban. Duruzsoltak, zsummogtak, még nyelvészkedtek is, mondta az apa, látjátok, a nyelv mindenről hoz híradást, német szó a resztlí, mármint a maradék, a férc, de mostantól nyugodtan számúzhetjük, igazságos világba jöttünk, mindenki akkora darab kenyeret kap az egészből, amekkorát munkája után, tehetsége szerint megérdemel. Hányszor hallottuk otthon, román kenyeret eszünk, legyünk hálásak, hogy jut nekünk is egy falat. Itt a kenyér nem osztrák kenyér, annak nincs nemzetisége, az ókori Rómában, Egyiptomban, Görögországban azzal teremtettek közbiztonságot, hogy favorizálás nélkül osztották a népnek.

Alaptermészete volt az apának ez a hevület. Ez a rajongás. Nem győzte felsorolni, nem győzte glédába állítani az alakokat, az eseményeket, amelyek mind, mind a magyarok jelenlétét bizonyítják Bécsben, s igazolják az Ékes család döntésének helyességét.

– Itthon vagyunk – mondta. – Él olyan legenda, hogy még a honfoglalás előtt errefelé kalandozó magyarok alapítottak ezen a helyen települést. A nevét is a magyarokkal vívott csata kapcsán említi először egy krónika, a Salzburgi Évkönyvek, vagyis a Salzburger Annalen 881-ben, Wenia alakban. Hát a sok magyar tudós, műfordító, szerkesztő, író? Itt tanított az egyetemen Sylvester János, itt fordította le az Elektrát Bornemisza Péter, szerelmi kalandjairól Bécsben írt verset Balassi Bálint és – nehogy kifelejtsem – itt élt Zsámboki János költő, tudós, polihisztor, munkáinak hatása kimutatható Shakespeare drámáin. Itt létesítette 1623-ban a híres jezsuita főpap, Pázmány Péter a Pázmáneumot, amely még most is működik, és itt halt meg Mátyás király. Azt már az óvodások is tudják, hogy itt született a legnagyobb magyar, Széchenyi István! Bécsben őrzik Kálti Márk Képes Krónikáját és a Huszita Biblia egy részét, ide hozták császári parancsra Máriapócsról a könnyező Szűzanya-kegyképet és a nagyszentmiklósi kincset. De hát ki tudná felsorolni, hány vagyont érő magyar relikviát harácsolnak össze, s halmoztak föl? Magasba tornyosul itt a mi ékes kultúránk!

Az ilyen futamok közben az apa pirospozsgás arcát elborította a pír, fényes lett, homlokáról eltűntek a ráncok, vékonyra nyírt bajusza alatt ott vibrált az Ékes családra jellemző boldog, sokértelmű mosoly. Szóval a császárváros Favoriten nevű negyedében telepedtek le. Ez a 10. kerület.

Nem ment könnyen. Nyugaton a lakás még a kenyérnél is fontosabb, de sikerült. Ilyen nagyvárosban élénk a lakáspiac, hullámoz az árfolyama, ha van elegendő pénz a lelépőre, már költözhetnek be a jövevények.

Ez a lelépő a mennyország kulcsa. Ezt kellett kigyűjteni, összekaparni. Tudták ezt már otthon, mindent eladtak, felégették maguk után még az utolsó szalmaszálát is, így lettek főbérlők egy masszív sarokház négyszobás lakosztályában, a harmadik emeleten.

Huba, a nagyobbik fiú kikereste a neten a legnagyobb IKEA központot. A 22. kerületben van, mondta, nézzétek, micsoda modern palota: Einrichtungshaus Wien Nord. Azt írja, nekünk kell összeszerelni mindent, vagyis: Selbstaufbaumöbel.

Kétszer fordult a pláza teherautója – bizonyos összegben felül ingyenes a szállítás –, s felhurcoltak mindent a harmadik emeletre.

Másnap kezdődhetett a mérickskélés, szerelés, barkácsolás. Szekrényeket, asztalokat, polcokat raktak össze, fűrészeltek, fűrtak, faragtak, enyveztek, s ebben a buzgalommal végzett munkában megmutatkozott az Ékes család tagjainak arca, természete, temperamentuma.

Huba, a legnagyobb gyermek irányított. Tizenhét és fél éves. Ő a család esze. Úgy olvasta a rajzokat, ahogy a zenészek a partitúra szövegeit. E fiúból tudós lesz, jóslták többen már otthon.

Itt, a bútorsomagokhoz mellékelt használati utasításokon és rajzokon találkoztak először a tömény német szaknyelvvél, de nem riadtak meg, gagyogott már az egész család, nem is beszélve az édesanyáról, aki német szakot végzett az egyetemen. Rá alapoztak, mármint Piroskára, amikor elhatározták a kitelepülést.

Úgy terült szét az Ékes-család a nagy lakásban, a bútoralkatrészek fölé hajolva, térdepelve, mint egy női legyező. Boldizsár, a kisebbik fiú, a tömzsi kamasz, kézügyességéről volt híres, át nem adta volna senkinek semmi pénzért a csavarhúzó, a fűrógépet, de hasznát vették Sárának is, igaz, ő még kilencéves, de tartani, fogni kell a lemezeket, oldalfalakat, csak úgy tudják összeilleszteni a férfiak. Tipli és enyv. Ez a titka a bútorszerelésnek.

A családfő, Ékes Ferenc mestersége, a történelem-földrajz szak nem bizonyult hasznos segédtudománynak, nem neki találták ki a Selbsaufbaumöbelt. Éppen csak kilátszott a feje búbja a klasszika-filológus műveltségéből. De zavartalan volt kapcsolata fiaival, nem szégyellt tanulni tőlük technikát, informatikát, még szaknyelvet is. Manapság az ifjak tanítják a véneket. Igaz, dörmögte néha maga-magának az orra alatt, hogy a modernizálás nem feltétlenül jelent haladást, de elhessegette ezeket a gondolatvillanásokat, nem akart ókonzervatívnak tűnni.

Az egyik térdepelt, a másik előre hajolt, a harmadik székre állt, hogy érje föl a készülő ruhásszekrény felső sarkát, lyukakat fűrtak, enyves tiplikkal rögzítették egymáshoz a bútorrészeket, az édesanya portörölő ronggyal, szemétlapáttal, rövidnyelű seprűvel járt közöttük, hogy ne gyűljön plafonig a szemét, s közben főzött. Ezt az egy bútordarabot, a főzőkályhát megörökölték az előző lakótól.

Harmatos lett a szeme, amikor széttekintett a lakásban, és sorra vette a bútorszerelés művészetében elmélyült család tagjait. Porszemek és apró fűrészkorpák úsztak a levegőben, besütött a nap, a fénytörés fényes ragyogást idézett elő a lakásban, glóriát rajzolt a fejek köré, Piroska egész testén bizsergés futott át. Megrázkódott a boldogságtól. Ez a mi otthonunk, ez a mi életünk.

– Huba az én fiam – elmélkedett. – Ez szabály. Törvény. A genetika törvénye. Az első gyerek, ha fiú, akkor az anyára hasonlít. Látom magam a nagy dióbarna szemében. Vékony csontú, filigrán, nyurga, de manapság az ilyen férfiakat szeretik a nők, nem a macsókat.

Boldizsáron nem lehet eligazodni. Honnan szedte össze a busa szemöldökét és a két koromfekete szemét? Az én szemem barna, a Ferié szürke. Hát a zömök termetet, a hatalmas mellkast? A nagyszülőktől? Az apósomat Kinizsinek csúfolták gyermekkorában.

Sára viszont az apja lánya. Szürke szemeiben soha nem alszik ki a fény, arcáról nem röppen el a mosoly. A híres Ékes-mosoly. Mintha a száján köpte volna ki az apja. Nem győz eleget dicsekedni a lányával. Nyaljál-falják egymás éppen eleget. Csak ne legyenek féltékeny!

És aztán az én emberem, Feri! Szégyellem bevallani, hogy még mindig szerelmes vagyok. Nem látszanak rajta az eltelt évek, kedélyes, derűs, mókás. És hát... amiért az egyetemen megszerettem: lábom járó bibliotéka. Mindent tud.

Törökülésben fogyasztották el az ebédet. A Shoppingcenterben papírtányérokat és műanyagesczágjot vásárolt Piroska.

– Amíg nem indul be az igazi életünk, jó lesz ez is – mondta.

Ültek körben a parkettán, a nappali közepén, ölükből papírtányér, csodálták, milyen jól vágnak ezek a recés élű, műanyag kések, s úgy falatoztak, mintha megérkeztek volna Kánaán földjére.

Közben csengettek. A tőzsomszédjuk, egy bangladesi család feje arról érdeklődött, van-e szükségük segítségre.

Persze, Piroska, a germán nyelvész értekezett a szívélyes szomszédokkal, de az olyan furcsa kiejtéssel törte a német nyelvet, annak is a bécsi dialektusát, hogy csak néhány szót értett meg, inkább gesztusokkal adta tudomására, jól megvannak, nem szorulnak segítségre.

A délutáni szerelés hangosabb volt, döngettek, kalapáltak, pedig szigorú törvény írja elő Ausztriában az

ebéd utáni csend-szünetet. Az alattuk lakó, fejkendős török fiatalasszony jött fel, az már nem volt olyan békés, mint a bangladesi férfi, dühösen kiabált, s rendőrséggel fenyegetőzött. Pörgött a nyelve, jól beszélt németül, második nemzedék lehet, gondolta Piroska, de a kiejtése ennek is pocskék, megfordulna Goethe a sírjában, ha hallaná. Két szó úgy égett bele Piroska agyába, mint a marhák tomporába süített billog. Az egyik a „Rumäne” szó volt, a másik a „Balkán”.

Hamarosan tapasztalták, szembesülni kell a két fogalommal.

Ha ilyen szigorú az ebéd utáni csend-szünet, akkor ők is betartják. Rendszerető polgárok akarnak lenni, mégpedig előírások szerinti mintapolgárok. Minden család, amelyik nekivág a nagyvilágnak, visz, jobban mondva hoz magával egy jogrend-csomagot. Kimondva vagy kimondatlanul ott munkál a tudatban, a pszichében az a szándék, hogy fölemelkednek. Fölemelkednek a befogadó nemzet színvonalára, még csak nem is az anyagi, hanem a szellemi színvonalára. Másodrendű, másodrangú polgárok voltak otthon, itt nem lesznek azok.

Arra használták ki a csend-szünetet, hogy levonultak a földszintre, tanulmányozni egy kicsit a lépcsőház lakóinak a neveit. A beköltözés, a bútorozás lázában nem volt idő erre, úgy jöttek ide, ahogy egy ejtőernyős kiugrik a gépből. Azt remélték, ők fölfelé ugrottak.

Minden emeleten négy lakosztály, a földszinten is négy, az húsz. Ez lesz az ő szűk világuk. Kérlelhetetlenül, végzetszerűen ez lesz az a közösség, amellyel naponta találkozni, értekezni, együtt lélegezni kell.

Kiderült, öt családnak van német neve. Rögzült is azonnal a tudatukban: Schultz, Gruber, Feldmann, Rauscha, Kraus.

A többi ismeretlen. Egzotikus menekülteknek nevezi a köznyelv. ExotischeFlüchtlinge. Betűzték a neveket. Közép- és Kelet-Ázsia, Észak-Afrika és a Balkán, főleg Jugoszlávia népeinek fiai, leányai. Amely neveket szótagokra lebontva írták ki a névtáblára, azok valószínű, kínaiak. Amelyek ics-re végződnek, azok délszlávok.

– Ide fog fölkerülni a mi nevünk is, az Ékes –, mondta az apa. – Kérni fogom, ne hagyják el az ékezetet, ne legyünk Ekes. S ha kiteszik, ne tévesszék el. Az Ekés még rosszabb lenne.

Mintha eltűnt volna egy pillanatra az apa keskeny, finom szájréméről az örök mosoly.

Liften visszamentek a lakásukba, s délután három órakor csendben, lábujjhegyen járkálva hozzáfogtak életük, illetve a bútorzatuk összeszereléséhez.

Kicsit nyomasztó lett a hangulat, de nem tartott sokáig. Estefelé nagyot sétáltak, ismerkedtek a környékkel, a tágabb környezetükkel. Otthon hallottak arról, hogy itt vannak úgynevezett sétáló utcák, ahová nem engedik be az autókat.

A Favoritenstrasse ilyen. Elbűvölte őket számtalan csodájával.

Pompás város ez a Bécs!

Miután hazatértek, a padlózatra lerakott matracokon boldog álomba zuhant az Ékes család.

Az álmváros csillogása mindig túlszárnyalja a valóságot.

Amikor megkezdődött az iskola, s Ékes Ferenc tanár urat is alkalmazta az állami levéltár, nem volt idő elmélkedni az itt letelepedett tömeg származásáról. A hétköznapi a legnagyobb tanítómester mindenkor, s Piroska képességei most mutatkoztak meg. A ruházat életsorsot határoz meg az iskolában, kíméletlenül tudnak lenni egymáshoz a gyerekek, ezért lejárta a lábát, amíg felöltöztette a két fiát és a lányát.

– Csak márkás darabok jöhetnek számításba. A cipő csakis Adidas, Fila vagy Puma lehet, a ruhák, a pólók, hátizsákok Levi's, Columbia, Mustang, Reebok, NIKE. A frizurára hajzselé.

Tökéletesen kiismerte magát a világmárkák dzsungelében.

A családfő levéltári állását a bibliai mannához lehetett hasonlítani. Igaz, otthon rendszeresen bejárt a Város levéltárába, két lényeges dokumentumot fedezett föl, egyet Martell Károly korából, és egyet a Karoling-ház Pipin-nemzetségének idejéből, magvas tanulmányokban dolgozta föl azokat, s közölte román és német nyelvű szaklapokban. De nem ez volt a döntő. Álmában sem gondolta volna, hogy a román nyelv lesz a fregatt, az elegáns brit naszád, amivel behajózik az álmkikötőbe. Úgy hirdették meg az állást – mert csak pályázattal lehetett elfoglalni –, hogy két kelet-európai nyelv tökéletes ismerete kötelező. Hát a magyar és a román! Mindkettő kelet-európai.

Megnyerte a pályázatot.

Piroska egyelőre otthon maradt hátvédnek. Majd ő is megtalálja a helyét, egyelőre legyen rendben a

lakás. Főleg a konyha s a ruházat. Vállalta a nő hagyományos szerepét. Neki is volt testre szabott elmélete, akárcsak Ékes Ferencnek a modernségről, haladásról. A boldogtalanság egyik forrása – szokta mondani – a férfi és a nő szerepének felcserélése.

Naponta jöttek a hírek. A gyermekek szállították azokat az iskolákból. Huba, Boldizsár, Sára három különböző világba csöppent: gimnázium, általános iskola, elemi.

Egymás szavába vágva kiabáltak:

- Képzeld, anya, a mi Bezirkünk a legnagyobb Bécsben. Kétszázezernél is több ember él itt.
- Abból 32,8 százalék idegen származású.
- Nem igaz! Nekünk azt mondták, 43,4 százalék!
- A mi tanító nénink beszélt a szép Favorita vadászkastélyról, a városnegyedünk arról kapta a nevét.
- Az én nevem úgy ejtik ki az osztálytársaim, hogy Boldiszar.
- Édesanyám! Az osztályfőnök lerománózott. Romániából jöttünk, románok vagyunk.

Piroska nem mondta meg a gyermekeinek, hogy ő is ezt hallotta a lépcsőházban a szomszédoktól:

– Eine Rumänische Familie ist gekommen.

Ez volt az első stigma. Ez volt az első áramütés, ami itt, az álmvárosban érte őket. Hogy ők románok! Éjszaka beszélt erről suttogva az Ékes házaspár. Azzal nyugtatták magukat, hogy ez is a kezdeti nehézségek próbatétele. Elfelejtjük. Otthon bozgor, vagyis hazátlan volt a nevünk, itt hirtelen románok lettünk. Az idő feloldja ezt a paradoxont. Csak ne sérüljenek lelkileg a gyermekek. Leszünk mi még derék osztrákok. Illetve elsőrangú, elsőrendű osztrák állampolgárok.

Hála Istennek, bevándorlóknak is kötelező az oktatás, így az iskola sínekre állította a gyermekeket. Ékes Ferenc, a családfő levéltári állásával megfogta az Isten lábát, de az adminisztráció, a hivatalok ajtóin való kilincselés Piroska nyakába szakadt. Szúrós tekintetű, büszke hivatalnokok várják az ügyfeleket, a beáramló tömegnek letelepülési engedélyre, személyi igazolványra, betegbiztosításra, családi pótlékra, gyermeksegélyre stb., stb. van szüksége. Kásahegyet kell átrágni, tapodtat sem tehet a bevándorló hivatalos iratok nélkül.

Mintha előlről kezdenék az életet.

A vállalatok csak a bankokon keresztül érintkeznek a lakossággal, oda utalnak át pénzüsszegeket, azon keresztül hajtják be a járandóságokat, büntetéseket. Bankszámla nélkül elképzelhetetlen az élet. Szerződést kell kötni a víz-, a gáz-, az áramszolgáltatóval, a díjakat a bank levonja a vele kötött szerződés alapján. Lakossági nyilvántartó és egy rendőrőrs a kerület önkormányzatának központi épületében székel. De a kálvária út nem is itt, hanem a fordító irodákban kezdődik. Minden aktát lefordíttatni németre kemény próbatétel, és tetemes kiadás.

Most már a Piroska beszámolója következett. Késő délutánra jött haza mindenki, körbeülték az anyát, s tátott szájjal hallgatták:

– A Magistratisches Amt a legfontosabb hivatal. Oda mentem. Ott állítják ki a Personalausweisot. Az enyémet kézbe adták, de nektek is meg kell ott jelenni, a személyes aláírás kötelező.

Legnagyobb tömeg a Krankenkasse előcsarnokában gyűlt össze. Ennyi fejkendős török asszonyt s török gyermeket életemben nem láttam, azt hittem, Anatóliában vagyok. Vagy valamelyik török bazárban. Hiába, Krankenversicherung nélkül meg lehet döglenni az út szélén. Nekünk már van, hála Istennek!

Következett a Kinderbeihilfe. A gyermeksegély. Az apátok fizetése nagyjából rámegegy a házbérre, szerencsére Ausztria bőkezűen méri az eurót a gyermekes családoknak. Ti hárman majdnem annyit kaptok, mint apátok a levéltártól.

Aztán rohangálnom kellett a szolgáltatók és a bank között. Azt nem is mondtam, hogy a Raiffeisen Bankot választottam.

Gázra, villanyra, vízre kötöttem szerződést, s megbízást adtam a banknak, hogy havonta vonja le a díjakat.

Nagyon drága az utazás Bécsben. Ráment volna minden pénzem, ha nem váltok havi bérletet a Verkersbüroban. Úgy hívják itt, Monatskarte. Ha hoztok Schüllerausweisot az iskolából, nektek is megveszem. Lehet, hogy az évit, a Jahreskartét. Diákoknak olcsóbb.

Mintha csatát nyert volna a családjánya, olyan boldogan sóhajtott fel a beszámolója után.

Az első nagy bevásárlásra mind mentek. Szombat volt. Akárcsak hajdanában a búcsújárók, úgy vonult az egész város a modern idők pogány templomaiba, a nagy plázákba. Piroska már járt a közeli TESCO-ban, kiismerte magát, rendelkezett, mint egy hadvezér:

- Huba! A Sanitätsabteilungról hozz gyorsan egy ArialWaschpulwert, egy tekercs Küchenrollét és

Toiletentpapírt. Te, Feri menj a LebensmittelAbteilungra, vegyél két kiló lisztet, 1 kiló cukrot és VanillenPulwert. Délután akarok sütni egy tepsi Topfenstrudelt. És ne felejtsek el a Keiserfleischot és a Bauchfleischot a fiúknak! Ők azt szeretik. Sára imádja a Fischtöpfchent, ahhoz Pustagemüse kell. S javaslom, együnk csak barna kenyeret, az egészséges. Világhírű a TirolerRustikal.

Mintha csatát nyertek volna, úgy tértek haza.

***

Idegenben, külföldön felgyorsul az idő. Egy év úgy zúgott el fölöttük, észre sem vették. Akkor érzékelték először a változást, amikor ballagásra készülődött Huba, s vele az egész család.

Szép volt, megható volt, két kontinens ifjúságával néztek szembe a meghívott vendégek. Látszott az arcokon, a szemek állásán, a bőr színén, hogy Eurázsia sok-sok nációja vizsgázik hamarosan az érettségiztető bizottság előtt. Egy kedves néger fiú is ballagott, ő természetesen afrikai.

Az Ékes család akkor fordította először németre a szót, amikor Huba meghívta a barátnőjét, Zorát vendégségbe. Otthoni díszebéd, pompás ételek, italok, sütemények, torta.

Az iskolában ismerkedtek meg, Huba az A osztályban, Zora a B osztályban járt. IvoAndric híres regényét olvasta a lány nagyszünetben, a folyosón: Die Brückeüber die Drina. Érettségi tananyag. Ürügy volt a megszólításra, az első beszélgetésre.

Nem hagyományosan, nem lassan, fokozatosan, hanem hévvel lobbant a szerelem, akár egy heveny gyulladás. A mai fiatalok nem teketóriáznak.

Zora természetesen szót sem tudott magyarul. Még kiskorú volt, amikor a délszláv háború elől szüleivel Ausztriába menekült. Büszke, gögös horvát családban nőtt fel. Erről akkor győződtek meg az Ékes szülők, amikor meglátogatták Milanovicékat. Nem laktak messze, néhány utcával odébb a Favoriten negyedben. Amolyan ki nem mondott háztűznéző volt ez, csak a szülők és a két fiatal volt jelen, az apróbb Milanovic gyermekeket elküldték az Aida cukrászdába.

Ebédeltek, koccintottak, ittak. Kezdetben a fiatalok sorsáról beszélgettek. Az apa, LjubomirMilanovic kertelés nélkül kijelentette, hogy nem szereti a magyarokat, de úgy látják, azt sejtik, hogy ők, mármint az Ékes család tagjai román-magyarok, bizonyára nem sovíniszták, ellenkezőleg rugalmasak és alkalmazkodók. Sajnos, hiába próbálná eltüntetni a lányukat Hubától, fellázadnának a szülői önkény ellen.

Akadozó volt a beszélgetés. Egy horvát és egy erdélyi magyar család gondolatvilága, identitása feszült szembe egymással. Érezték a kizárólagos ellentétet, de kifejtteni senki nem tudta az elméletét, mert a nyelv korlátokat szabott. A horvát fájdalom, sérelem, büszkeség és a magyar kín, veszteségtudat német nyelven elveszítette fajsúlyát, hitelét. Mintha Mars lakókkal találkoztak volna földi lények. Piroska volt az egyetlen személy, aki tökéletesen beszélt németül, de ő háttérbe húzódott, engedte, hogy a két családfő viaskodjon kínos, rövidzárlatos dadogással. A nyelvi nyomorékság szellemi nyomorékságot szül.

– A délszláv népek gyöngyszeme a horvát nemzet – mondta kertelés nélkül LjubomirMilanovic. – Elhallgattak a fegyverek, de mi soha nem bocsátjuk meg a szerbeknek, hogy bekebeleztek, hogy ránk telepedtek, élőködtek rajtunk, s még most is a mi hátunkon akarnak bemászni Európába.

Ékes Ferenc újból megtapasztalta azt, hogy más nációk nacionalizmusa ellenszenvesebb, mint a saját nemzeti lobogásunk. De itt, idegenben értelmét veszíti ez is, az is, mert mindeniket maga alá gyűri a gőzhenger. Sok évszázados hagyomány Bécsben a beolvasztás, az asszimiláció, nincs olyan lakója, aki úgynevezett „echt”, vagyis szintiszta osztrák lenne. Most már csak azon érdemes elmélkedni, a horvát, a magyar, a szerb, a bunyevác, a cseh vagy a muzulmán, illetve az iszlám falat lesz rágósabb.

***

Huba és Zora házassága idézett elő háromszázötven fokos fordulatot. Az Ékes családnál volt több hely, oda költöztek a fiatalok. Úgy váltott át mindenki német nyelvre, mint ahogy a napraforgók tányérja fordul keletről nyugatra.

Zora lett a központ. Úgy néztek föl rá, mint a bennszülöttek a fehér emberre. Körülrajongták. Igaz, szép volt. Nagyon szép. Délceg, magas, karcsú. Nem engedte, hogy Zorkának szólítsák, az túl magyaros – mondta. Ha jelen volt, magyar szó nem hangozhatott el.

– Ki tudja, mit beszéltek rólam? – mondta Hubának. S a fiatal férj úgy állt mellette, mint Pompeji katonája az őrhelyén.

A családnévről végleg eltűnt az ékezet, amelyhez Ékes Ferenc olyan görcsösen ragaszkodott. Apatársa, vagy-

is a násza azzal vigasztalta, hogy ezt a csatát ő is elveszítette. Nekik a szóvégi mássalhangzóról, a „c”-ről hullott le a vessző, pedig az a horvát nyelv ékessége.

Öt-hat évig tartott a magyar nyelv agóniája az Ékes (Ekes, Ekés) családban. A kezdeti fájdalmak, a tudat feszültségei, a lelkiismeret háborgásai csitulak, elnémultak, megszűntek.

Öt-hat év után honvágyuk sem volt, a hazalátogatások olyan borzalmas élményekkel jártak, hogy lemondtak azokról.

Boldizsár és Sára esett át a legkisebb fájdalommal a nagy metamorfózison. Számukra az egyetlen természetes médium a nagy bécsi katyvasz lett.

A szülők szenvedtek legtovább, de az ő szenvedésük is fakult idővel.

Az Ékes és a Milanovic család tagjai – mint a korallpolipok mészvázai – beépültek a korallszigetek egymásra rakódó rétegbe.

A dolgok természete és rendje szerint történt minden.

Csupán Ékes Ferenc ajakáról hullott le véglegesen a híres mosoly, s tapadt bele, akárcsak a Jura-korszak ősmadara, az archeopteryx, a mészköves palává keményedő salakba.

NAGY KÁLMÁN: Requiem